

UZAKTAN EĞİTİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR, AVANTAJ VE DEZAVANTAJLAR: COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE ÖĞRETMEN DENEĞİMİ
CHALLENGES, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DISTANCE LEARNING: TEACHER EXPERIENCE DURING COVID-19 PANDEMIC

Betül SÖĞÜT

MEB, Gazi İlköğretim Okulu, Diyarbakır/Türkiye, sogutbetul@gmail.com,

Fatma Nur CANSEVER

MEB, Şehit Abdulvahap Çokur Anadolu Lisesi, canseverirfan_70@hotmail.com

Metin BİRSEN

MEB, Gazi İlköğretim Okulu, Diyarbakır/Türkiye, metinbirsens@2121gmail.com

Cuma YAŞAR

MEB, Gazi İlköğretim Okulu, Diyarbakır/Türkiye, cumayasar611@gmail.com

Abdurrahman GÜNDÜZ

MEB, Gazi İlköğretim Okulu, Diyarbakır/Türkiye, abdurrahmangunduz03@gmail.com

Özet

COVID-19 salgını nedeniyle insanların yaşam şekli önemli ölçüde değişmiş ve birçok faaliyet online olarak uzaktan yapılmaya çalışılmıştır. İnternet ortamında uzaktan yapılan çalışmalardan biri de eğitim-öğretim faaliyetleridir. Bu çalışma, eğitim ve öğretimde uzaktan eğitimin etkinliğini belirlemek üzere eğitim kurumlarında modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ile ilgili daha önce yapılan çalışmaların incelenmesi ve yorumlanmasına dayanmaktadır. Bu kapsamda eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili eğitim kurumlarında uzaktan eğitimin rolü, karşılaşılan zorluklar ve bu yöntemin uygulamada avantaj ve dezavantajları konusunda farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Online Eğitim, Covid-19, Pandemi

Abstract

Due to the COVID-19 pandemic, people's lifestyles have changed significantly and many activities have been tried to be done remotely online. One of the distance studies on the Internet is educational activities. This study is based on the examination and interpretation of previous studies on the use of modern information and communication technologies in educational institutions in order to determine the effectiveness of distance education in education and training. In this context, studies conducted by different researchers on the role of distance education in educational institutions related to education and training processes, the difficulties encountered and the advantages and disadvantages of this method in practice are included.

Keywords: Distance Learning, Online Learning, Covid-19, Pandemi

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 30 Ocak 2020 tarihinde dünya genelinde halk sağlığını tehdit eden COVID-19 salgınına “uluslararası acil durum” olarak açıkladıktan sonra 11 Mart 2020 tarihinde “pandemi” olarak ilan etti. Türkiye’de ilk COVID-19 vakası Sağlık Bakanlığı tarafından 11 Mart 2020 tarihinde doğrulandı (Sağlık Bakanlığı, 2020).

Covid-19 salgını nedeniyle 194 ülke okulları kapatmış böylece 1.5 milyondan fazla eğitim çağındaki çocuk ve genç olumsuz etkilenmiştir. Dünya ülkeleri çocukların eğitimlerini sürdürebilmesi için uzaktan eğitim uygulamaları başlatarak internet, TV, radyo teknolojileri aracılığı ile bu eksikliği gidermeye çalışmışlardır.

Bununla birlikte düşük ve orta gelire sahip ülkelerde yoksul hane halkı çocuklarının internet, kişisel bilgisayar, TV ve hatta radyo gibi iletişim araçlarından yoksun olması nedeniyle eğitimde geri kalmıştır. UNICEF’e göre kırsal ve yoksul bölgelerde okul çağındaki çocuklar ev içi teknolojik araçlara sahip olamadığı için %31’i uzaktan eğitim alamamıştır. Okulların kapatılması ile dünya genelinde Ülkelerin %83’ü uzaktan eğitim uygulamaları başlatırken okul çağındaki çocukları ¼’ü uzaktan eğitime ulaşamamıştır. Bunun sonucunda acil durumlar karşısında çözüm olarak uzaktan eğitim uygulamaları geliştirilmiş ve bu çözüm sadece Covid-19 salgını için değil aynı zamanda çatışmalar, diğer salgın hastalıklar, doğal afetler için uygulanabileceği düşünülmüştür (UNICEF, 2022).

Okulların kapanması aynı zamanda büyük ekonomik kayıplara neden olmuş ve Dünya bankası tahminlerine göre bu nesil için yaşam boyu kazanımları bakımından en az 10 trilyon dolarlık bir kayıp söz konusudur (UNICEF, 2022). Okulların kapanması ile bazı ülkelerde çocuk yaşta erken evlilik ve cinsel şiddet oranlarında artış gözlenmiştir. Çocukların ev işlerinde çalıştırılmasında artış meydana gelmiştir (Asanov, 2020). Uzaktan eğitimde video kayıt ve canlı yapılan TV ve radyo yayınlarının zorlukları olmasına karşın internet, kişisel bilgisayar, tablet ve mobil telefon ile sınıf etkileşimi bakımından daha avantajlıdır.

COVID-19 tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşamın her alanında öğrenciler, öğretmenler ve eğitim kurumlarını ciddi ölçüde etkilemiştir. Salgının yayılımını önlemek amacıyla sosyal mesafenin sağlanabilmesi için tüm derecelerdeki eğitim kurumları kapatılmış ve uzaktan eğitim yöntemleri uygulanmaya başlanmıştır.

Yeni bir kavram olmayan açık ve uzaktan eğitim-öğretim ilk defa 1800’lü yılların sonunda ABD’nin Chicago Üniversitesi tarafından farklı coğrafi mesafelerde bulunan öğrenci ve öğretmenler arasında uygulanmıştır. 1. Dünya Savaşı sırasında radyonun ve 1950’li yıllarda televizyonun yaygınlaşması ile geleneksel sınıf ortamı dışında eğitim-öğretim yöntemi olarak yeni sistemler ortaya çıkmaya başlamıştır (Ambeth, I. (2020). Uzaktan eğitim uygulama ve teorisi 150 yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu zaman diliminin çoğunda uzaktan eğitim öğrenci-öğretmen arasında aralıklı posta iletişimi olarak tanımlanan bireysel bir faaliyet olarak uygulanmıştır. 20. Yüzyılın son yarısında 3 farklı nesil ortaya çıkmış ve hızlı bir gelişme göstermiştir. TV ve radyo ile başlayan bu gelişmeler görsel ve işitsel eşzamanlı telekonferans araçları ve bu araçları izleyen bilgisayar yardımı ile konferanslar ile devam etmiştir (Anderson, 2008).

Uzaktan eğitim sistemi mekan ve zaman kısıtlamasının olmadığı eğitim ve öğretime açık erişim sağlayan bir kavram olup grup ya da bireysel olarak katılımcılara esnek bir eğitim olanağı sunmaktadır. Açık ve uzaktan eğitim günümüzde en hızlı gelişen ve özellikle COVID-19 salgını sürecinde önemi daha da artan alanlardan biri haline gelmiştir.

Açık ya da uzaktan eğitim sistemi çeşitli nedenlerle geleneksel okullara katılım sağlayamayan ya da örgün eğitim için maddi gücü yetersiz olan okul çağındaki çocuk ve gençlere temel ve orta seviyede

eğitim-öğretim olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte yetişkinler için çeşitli kurs ve programlar yanında öğretmenlerin hizmet içi eğitimi için de önemli fırsatlar sunmaktadır. Açık ve uzaktan eğitim sistemi ayrıca çalışanlar için önemli eğitim-öğretim fırsatı sunmaktadır.

Bununla birlikte eşit fırsatlara sahip olamayan ve normal eğitim alamayan kadınların eğitim-öğretime katılımını mümkün kılmaktadır.

Her geçen gün kullanımı yaygınlaşan internet, bilginin elde edilmesi ve paylaşımı bakımından öğretmen ve öğrenciler için araştırma ve eğitim alanında çok geniş kaynak sağlayan en önemli bir araç haline gelmiştir (Richard & Haya, 2009). Uzaktan eğitime dayalı teknolojik eğitim-öğretim, öğretmenlerin eğitimi ve bir kurumun kurs düzenlemesi için materyal sağlamak üzere internet ve diğer önemli teknolojilerin kullanılması ile gerçekleştirilmektedir (Fry, 2001).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) yaşam boyu eğitim kapsamında bilgi toplumu inşa etmek amacıyla eğitim olanaklarından yoksun engelli, göçmen, mülteci, kültürel ve dilsel azınlıklar, kriz içerisindeki kesimlerin uzaktan eğitime erişmesi konusunda destek vermektedir. UNESCO aynı zamanda bölgesel, bölgelerarası ve uluslararası yüksek öğretimde uzaktan eğitim konusunda teşvik ve destek sunmaktadır.

COVID-19 salgını nedeniyle tüm dünya genelinde eğitim-öğretimin uzaktan gerçekleştirilmesi dışında başka bir alternatif yöntem bulunmamaktadır. Dünya devletleri, sağlığa yönelik tedbirlere paralel olarak, eğitiminde devamlılığı ve öğrencilerin boşluğa düşmemesi amacıyla ellerindeki imkânlar çerçevesinde uzaktan eğitime hazırlıklı olmaları gerektiği ifade edilmektedir (Telli-Yamamoto & Altun, 2020). Uzaktan eğitim; yaşamlarını farklı yerlerde sürdüren öğretmenler ve öğrenciler arasında aktif iletişim kurma imkânı oluşturmakla birlikte öğretmen ve öğrencilere farklı ve bağımsız bir şekilde bireysel ve ortak çalışma ortamı sağlamaktadır (Altıparmak, Kurt & Kapıdere, 2011). Ayrıca kayıt altına alınan ders videoları sonradan da izlenebilmektedir ve öğrenciler istedikleri zaman doküman, video gibi birçok materyale bireysel olarak ulaşabilmektedir (Solak, Ütebay & Yalçın, 2019). Ancak uzaktan eğitimin sunmuş olduğu bu avantajlarının yanında yüz yüze eğitimin yerinin dolduramayacağı ve büyük miktarda öğretimin aniden çevirim içi olarak değiştirilmesinin sınırlı olduğu da bir gerçektir (Lau, Yang, & Dasgupta, 2020).

Covid-19 sürecinde görüldü ki uzaktan eğitim uygulamalarında başarı ülkenin geliri, refah düzeyi ve gelişmişlik düzeyi ile yakından ilişkilidir. Özellikle ülkelerin uzaktan eğitim altyapısı düşük ve orta gelire sahip ülkelerin online eğitim platformlarına geçişi çok daha dezavantajlıdır. Sosyo-ekonomik yapıdan dolayı ev içi iletişim araçları ve internete ulaşım eğitimde eşitlik ilkesini olumsuz etkilemektedir (Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education. 2020).

Covid-19 salgınının aniden ortaya çıkması ve salgının yayılımını önlemek amacıyla tüm dünya ülkeleri tarafından alınan bir dizi önlem alınarak okullardaki eğitim-öğretime ara verilmiştir. Bunun sonucunda eğitim kurumları alternatif yöntemler geliştirmek üzere çalışmalara başlanmış ve Türkiye’de de uygulanan uzaktan eğitim ya da online eğitim süreci başlatılmıştır. Bu makalede gerek ülkemizde gerekse dünyanın farklı ülkelerinde uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan zorluklar, engeller ve çözüm yollarının özellikle ilköğretim seviyesinde literatüre dayalı olarak incelenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Uzaktan Eğitimin Kullanıldığı Alanlar

Açık ve uzaktan eğitim çok geniş amaçlar için uygulanabilmektedir.

Genel Eğitim: Uzaktan eğitim hem okul içi hem de okul dışı program sunmak üzere ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında uygulanabilmektedir. Okul içi uzaktan eğitim programları öğretim materyallerinin yetersiz olduğu ya da dezavantajlı okullarda okul eğitimini desteklemek üzere kullanılabilir. Burada görev yapan ve yeterli eğitim materyallerine sahip olmayan öğretmenlere destek olmak amacıyla radyo, televizyon, internet, multimedya vb. araçlar kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim kendi ülkesi dışındaki uzak bölgelerde yaşayan, kronik hastalığı olan, engelli vb. normal okula devam edemeyen okul çağındaki çocuk ve gençlere ilk ve orta dereceli programlarda uygulanabilmektedir.

Öğretmen Eğitimi: Uzaktan eğitim; hizmet öncesi öğretmen eğitimi, öğretmenlerin akademik yeterliliklerinin artırılması ve hizmet içi eğitim yoluyla mesleki gelişimlerinin artırılması bakımından önemli rol oynamaktadır. İnternet, sınırlı kaynaklara sahip bölgelerdeki kamusal eğitim sisteminde kalitenin yükseltilmesi amacıyla hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi için önemli bir araçtır. Yerel, ulusal ya da global düzeyde müfredat programlarının geliştirilmesi, planlama uzmanları ile öğretmenler arasında iletişimin kurulması, ders planı ve materyallerin paylaşımı ve eğitim sorunlarının çözülmesi bakımından internet tabanlı programlar önemli katkılar sunabilmektedir. Bu nedenle uzaktan eğitim tüm eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin eğitimi ve bilgi-becerilerinin artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmen eğitimi özellikle kırsal bölgelerde asıl mesleği öğretmen olmayan yedek öğretmenlerin eğitimi bakımından da önemlidir.

Mesleki ve Sürekli Eğitim: Uzaktan eğitim, zaman ve mekan olarak geleneksel okul eğitimi alamayan herhangi bir işte çalışanların mesleki teknik bilgi ve becerilerinin artırılması bakımından önemli fırsatlar sağlamaktadır.

Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Zorluklar

Bilginin uzaktan aktarılabilmesi için öğretmen ve öğrencilerin yeni bilgi teknolojilerini ve iletişim metotlarını öğrenmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları bu sorunları ortaya koymak gelecekte yapılacak çalışmalar için bir referans olacaktır.

- Uzaktan eğitim metodu özel eğitim desteğine ihtiyaç duyan öğrenciler için uygun değildir.
- Öğretmenler yeni teknolojik araçları kullanmaları konusunda yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle gerekli uygulamalar için eğitilmeleri gerekmektedir.
- Uzaktan eğitim tüm öğrenciler için eşit eğitim fırsatı sağlayamayabilir.
- Uzaktan eğitim öğretmenlere daha fazla iş yükü getirmektedir.
- İlköğretimde öğrenci ailelerinin güvenli web tarayıcısı ve online araçların kullanımı konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Özellikle ilköğretim öğrencileri için uzaktan eğitim araç ve gereçlerinin kurulması, kullanılması için ailelerin yardımına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Yüz-yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimde öğretmenlerin online eğitim deneyimlerinin olmaması, teknolojik altyapı eksikliği ve bilgisayar kullanımı yetersizliği ve artan iş yükü nedeniyle motivasyonlarının daha düşük olduğu saptanmıştır (Rasmitadila ve ark. 2020).

Bu kapsamda ilköğretim öğretmenlerinin karşılaştıkları zorluklar sınıflandırılarak hem genel olarak uzaktan eğitim hem de ilköğretim düzeyinde teknolojik araçların sağlanması konusunda literatüre dayalı bilgi elde edilecektir. Bunlar;

Öğrenciler: İlköğretimde bir sınıftaki öğrencilere tüm konular öğretildiği için özellikle 1-4. Sınıflarda daha fazla konu işlenmektedir (Mikuskova ve Veresova, 2020). Öğrenci-öğretmen etkileşimi hem öğrenci hem de öğretmen için zorluklar yaratmaktadır (Blackburn ve Miles, 2020). Online platform ortamına alışık olmayan öğretmenler için de zorluklar bulunmaktadır. Öğrenciler online platformdaki işleyişi anlayamamaktadır (Rasmitadila ve ark. 2020). İlköğretimdeki konuları öğrencilere öğretmek için öğretmenler yüz yüze eğitim yöntemine göre daha fazla bir çaba harcamak zorundadırlar (Mikuskova ve Veresova, 2020). Tüm seviyelerdeki eğitim öğretimde eğitim kalitesini arttırmak için öğretmenin geri bildirim çok önemlidir. (Huber ve Helm, 2020). Öğrencinin yaşı göz önüne alındığında öğretmen geri bildirim ilköğretim öğrencileri için özellikle önemlidir. Putri ve ark. (2020)'larına göre öğretmenlerin öğrencilere geri bildirim ve kontrolü (test) için uzaktan eğitimde zamanın yeterli olmadığını ifade etmektedirler. Covid-19 sürecinde öğretmenlerin en az 1 saatlik ek süreye ihtiyaç duydukları, öğrenciler tarafından yapılan tüm faaliyetlerin değerlendirilebilmesi için daha fazla zamana ihtiyaç duydukları belirtilmektedir (Mikuskova ve Veresova, 2020). Bu nedenle ders öncesi ve sonrasında daha fazla zamana gereksinim duyulmaktadır.

Veliler: Eğitimde ebeveynlerin desteği öğrencilerin eğitim-öğretimine önemli katkılar sağlamaktadır (Lau ve Lee, 2021). Özellikle online eğitim araçlarını kullanabilen ebeveynler çocuklarının eğitim sürecinde eğitim kalitesinin artırılmasında önemli katkı sunmaktadırlar. Bununla birlikte çalışan ebeveynler gün boyunca online eğitim gören çocuklarına sürekli yardımcı olamadıkları için sağladıkları destek bir aydan sonra azalmaya başlamaktadır. Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araçların kurulması, bağlantılarının yapılması gibi işlerde ilköğretim çağındaki öğrenciler için ebeveyn desteği

çok daha fazla önem kazanmaktadır (Wang ve ark. 2021). Bu nedenle teknoloji kullanım becerisi olmayan ebevenler uzaktan eğitim sisteminde çocukların eğitimine katkısı bakımından önemli sorun olarak görülmektedir (Mikuskova ve Veresova, 2020). Diğer sorunlardan biri de uzaktan eğitim çalışmalarını tamamlamak için başkasının yardımına gereksinim duyan ilköğretim öğrencileridir (Lau ve Lee, 2021). Örneğin bazı oyun (animasyon) aktivitelerinde evdeki aile fertlerinden birine ihtiyaç duyulabilir. Yüz yüze eğitimde ise desteğe ihtiyaç duyan öğrenciye öğretmeni yardım edebilir fakat uzaktan eğitimde ebeveynlerin çocuklarında yardımcı olması gerekir. Ebeveyn yardımı olmaksızın eğitim-öğretim süreci sürdürülemez ve bu nedenle ilköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı önemli bir sorun olarak görülmektedir. Sonuç olarak ailelerinden çocukların eğitimi için yeterli desteği alamayan öğretmenler zorunlu uzaktan eğitim sürecinde önemli zorluklar ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Öğretmenler: Uzaktan eğitime en az aşına olan öğretmen grubu ilköğretim öğretmenleridir. Uzaktan eğitime hızlı bir şekilde uyma çabalarına rağmen yeni bir eğitim paradigmasına uyum göstermek ve karşılaşılan engellerin üstesinden gelmek için mücadele etmektedirler. Uzaktan eğitim ile matematik öğretiminin başarılı olmadığı ve bu nedenle matematik gibi diğer uygulama gerektiren dersler ile ilgili yenilikçi yaklaşımlar ve yöntemler geliştirilip öğretmenlerin eğitilmesi zorunludur.

Altyapı: Online eğitimde gelişmiş teknoloji ve güçlü internet altyapısına ihtiyaç duyulmaktadır (Mikuskova ve Veresova, 2020). Öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitimde kendi araçlarına ve tamamı kendi kişisel bilgisayarlarını kullandıkları bilinmektedir. İnternet altyapısı zayıf olan ülkeler ve bölgelerde teknik kaynak eksikliği ve sınırlı internet erişimi nedeniyle öğretmenlerin zorunlu uzaktan eğitimi etkili bir şekilde yerine getiremedikleri belirtilmektedir (Belay, 2020). Bu altyapı eksikliğini gidermek üzere öğretmenlere yüksek hızda internet bağlantısı gerektirmeyen eşzamanlı olmayan alternatif yöntemler geliştirilmelidir. Dünya genelinde halen en az 463 milyon öğrenci uzaktan eğitim ya da evde öğretim için gerekli teknolojik araç yoksunluğu nedeniyle eğitim alamamaktadır (UNICEF, 2020). Altyapı eksikliği uzaktan eğitimde en önemli faktör olarak görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitime katılamayan öğrencilere eğitim sunma sorumluluğu ile alternatif metotlar arayışına girmekte ve bu metotlardan biri de çevrim dışı öğretim ya da Covid-19 bulaşma riskine rağmen evde öğrencileri ziyaret etmek şeklinde fedakarlık göstermektedirler.

Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

- Uzaktan eğitim alan öğrenciler sosyal iletişim eksikliğine maruz kalmaktadırlar. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleri ile iletişim ve etkileşimi sınırlı kalmaktadır. Uzaktan eğitimde öğrenciler öğretmenlerinin yüz ifadesi, ses tonu, vurguları gibi özellikleri yüz-yüze yaşadıkları gibi algılayamadıklarından iletişim eksikliği yaşanmakta ve bu da eğitim-öğretim etkinliğini düşürmektedir.
- Yüz-yüze eğitime göre zamanın etkin ve uygun bir şekilde kullanılması sorunu ortaya çıkmaktadır.
- Yorum, açıklama ve tartışma ortamı geleneksel eğitime göre daha az etkilidir. Uzaktan eğitim metodu grup çalışması gerektiren uygulamalar için uygun değildir. Yüz-yüze yapılan etkinliklerde öğrenim süreci daha kolaydır.
- Öğrencilerin iletişim becerileri açısından uzaktan eğitim olumsuz bir etkiye sahiptir. Öğretmen akademik olarak mükemmel bilgiye sahip olsa bile bu bilgiyi uzaktan eğitim yoluyla öğrenciye aktarma becerisine sahip olmayabilir.
- Uzaktan eğitimde değerlendirme testlerinin uygulanması daha zordur. Kopya gibi kötü alışkanlıkların kontrolü ve engellenmesi mümkün değildir.
- Uzaktan eğitim hem eğitim kurumlarının hem de öğretmenlerin sosyal rolünü bozabilir.
- Uzaktan eğitim özellikle pratik uygulama gerektiren dersler için uygun olmamakla birlikte sosyal bilimlerde daha kolay uygulanabileceği belirtilmektedir (Arkorkful & Abaidoo, 2014).

Uzaktan Eğitimin Avantajları

- Dijital araçların kullanıldığı uzaktan eğitim-öğretim yöntemlerinin en büyük avantajı herhangi bir yer ve zamanda öğrencilerin bu teknolojik araçları kullanabilmelerine olanak sağlanabilmesidir.
- Çekingen öğrencilerin tartışma ortamına katılımının daha kolay olması bakımından uzaktan eğitim avantaj sağlamaktadır. Örneğin bir topluluk karşısında konuşmaktan çekinen öğrenciler uzaktan eğitimde kendilerini daha kolay ifade edebilmektedirler.
- Uzaktan eğitim öğrencilerin ulaşım, giyim vb. harcamalar kısıtlandığı için daha ekonomik olup öğrenciler üzerindeki stresi azaltmaktadır.

-Uzaktan eğitim öğretmen yardımı olmadan proje ve uygulama çalışmalarını öğrenci kendi başına yaparak kişisel gelişim özellikleri kazandırmaktadır. Uzaktan eğitim öğrencilerin dijital yeterliliklerini geliştirir. Öğrenciler uzaktan eğitimde kullanılan araçları etkili bir şekilde kullanarak gelecekte yaşamları için gerekli olan öz disiplin, motivasyon, yönetsel alışkanlıklar ve bağımsız öğrenme becerileri kazanmaktadır (Digital learning and the Primary School, 2020).

Uzaktan Eğitimde Öğretmen Eğitimi

Uzaktan eğitime başlamadan önce öğretmenlerin eğitimine önem verilmelidir. Öğretmenlerin başta bilgisayar olmak üzere diğer öğretim materyalleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmekte ve bu amaçla hizmet içi eğitim alması konusunda kurumlar tarafından eğitilmesi gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin online eğitim için gerekli araç-gereçlere sahip olmaları bakımından maddi olarak desteklenmesi gerekmektedir.

Aynı zamanda öğrenci ve öğretmenler gibi eğitim kurumlarının da uzaktan eğitim için gerekli yönetsel ve teknik becerilere sahip olması gerekmektedir.

Pedagojik olarak;

- Öğrenciler ile daha yakın temas kurmak ve sınıf ortamına yakın online ortam hazırlamak
- Farklı diğer online ders içerikleri araştırmak
- Online ders için zaman ve çaba harcamak, öğrencilerin soru ve taleplerini karşılayacak teknolojiyi kullanmak, zamanında geri dönüşüm alınabilecek sınav yapmak ve değerlendirmek.
- En iyi öğretim teknolojisinin planlanması
- Verilecek bilgilerin ne kadar zaman alacağını tahmin ederek öğrencilerin ne derecede görüp duyduğu ölçülebilmelidir.

Yönetsel Olarak;

- Uzaktan eğitim genellikle normal yani yüz-yüze sınıf eğitiminden daha fazla emek ve çaba gerektirmektedir.
- Müfredat kapsamında belirli kurallar belirleyerek öğrencilerin bu kurallara uymaları sağlanmalıdır.

Teknik Olarak;

- Temel bilgisayar kullanım becerisine sahip olup olmadığı belirlenmelidir. En azından bilgisayarda dosya oluşturma, dosya açma, kopyalama, kaydetme, dosya taşıma, dosya yönetme, klavye ve mouse fonksiyonları, ekran ve Windows özellikleri, web tarayıcı fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.
- Yeni işletim sistemleri ve sistem desteği uygulamalarını kullanabilmek. Bu amaçla eğitim kurumlarının yeni işletim ve sistem hakkında öğretmenlere eğitim verilmesi
- E-mail kullanabilme becerisine sahip olmalı.
- İnternet kullanım becerisi kazandırılmalı.
- E-mail ve diğer interaktif araçlar ile tartışma forumları ve mesajlaşma uygulamalarını rahatlıkla kullanabilme, dersin planlanması, düzenlenmesi ve zamanın iyi yönetilmesi başarının önemli bir anahtarıdır. Eğitim kurumunun teknik eğitim ve destek veren bir birim oluşturması ve bu birim tarafından öğretmen ve öğrencilerin eğitilmesi gerekmektedir.

Sonuç ve öneriler

Uzaktan eğitimde yer, zaman ve mesafenin sorun olmaktan çıktığı bilinmektedir. Eş zamanlı olmayan uzaktan eğitimde öğrenciler herhangi bir zamanda iletişim araçları sayesinde bilgiye ulaşmakta, eş zamanlı uzaktan eğitimde ise öğrenci-öğretmen arasında gerçek anlamda iletişim kurulmasına imkan vermektedir. Birden fazla uzaktan eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve bu araçların kombine edilerek kullanılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının günümüz dijital çağında uygun eğitim-öğretim teorilerini benimsemeleri gerekmektedir. Her ne kadar yeni olsa bile tek başına bir teori eğitim-öğretimin sürdürülmesinde yeterli olmamaktadır. Uzaktan öğretim materyallerinin dizayn edilirken birden çok farklı teorilerin entegre olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu modelde öğrencileri motive edecek uygun stratejilerin seçilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca bireysel farklılıkları dikkate alan, geri

besleme-dönüşüm sağlanan, etkileşimli stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenmeyi teşvik eden uygun öğretim materyallerinin kullanılması (ses, görüntü, animasyon ya da video kayıt).

Uluslararası eğitim sisteminde öğretim materyalleri, eğitimde yeni teknolojilerin planlanması ve değerlendirilmesi kapsamında uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri açık ve uzaktan eğitimi destekleyici adımlar atmaktadır. Uluslararası işbirliği ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak gelecekteki eğitim sistemi günümüzde uygulanan eğitim sisteminden çok daha farklı olabilir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin günümüz geleneksel eğitimin yerini alacağını hiç kimse ileri süremez. Eğitim masrafları, sosyal ve dinsel nedenlerle öğrencilerin belirli zaman içerisinde okulda eğitim almalarını kısıtlayan faktörler olmasına rağmen hiçbir uzaktan ya da açık eğitim sistemi bu soruna çözüm olamamaktadır.

REFERANSLAR

- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve Uzaktan Eğitimde Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri. XIII. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 2-4 Şubat 2011. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ambeth, I. (2020). Open and Distance Learning (ODL) Education System: Past, Present and Future – A Study of an Unconventional Education System. *Journal of Xi'an University of Architecture & Technology*, Volume XII, Issue III, 2020 ISSN No: 1006- 7930.
- Anderson, T. (2008). *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca University Press, Athabasca.
- Arkorful, V., & Abaidoo, N. (2014). The role of e-learning, the advantages and disadvantages of its adoption in Higher Education. *International Journal of Education and Research*, 2(12), 397-41.
- Asanov, I., Flores, F., McKenzie, D., Mensmann, M., & Schulte, M. (2020). Showing Life Opportunities: Rapid COVID-19 Response Survey 2020. Retrieved from <https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/3772>.
- Belay, D. G. (2020). COVID-19, Distance learning and Educational inequality in rural Ethiopia. *Pedagogical Research*. 5(4). em0082. <https://doi.org/10.29333/pr/9133>.
- Blackburn, B. R., & Miles, M. (2020). Rigor in the remote learning classroom. Instructional tips and strategies. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003107484>
- Demirci, A. (2008). Coğrafya Öğretiminde Laboratuvar Çalışmaları. Demirci, A., Özey, R. (Editörler), *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar* (s. 57-76). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Digital Learning and the Primary School. (2020). https://www.into.ie/app/uploads/2020/11/Digital-learning-and-the-primary-school_Background-paper.pdf
- Fry, K. (2001). E-learning markets and providers: some issues and prospects, *Education + Training*, vol. 43, no. 4-5, pp. 233–239.
- Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education. p.58-59, 2020.
- Huber, S. & C. Helm (2020), “COVID-19 and schooling: Evaluation, assessment and accountability in times of crises—reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer”, *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, Vol. 32/2, pp. 237-270, <http://dx.doi.org/10.1007/s11092-020-09322-y>.
- Lau, J., Yang, B., & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral? *timeshighereducation.com*: <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral>.
- Mikušková, E. B., & Verešová, M. (2020). Distance education during COVID-19: The perspective of Slovak teachers. *Problems of Education in the 21st Century*, 78(6), 884-906. <https://doi.org/10.33225/pec/20.78.884>
- Putri, R. S., Purwanto, A., Pramono, R., Asbari, M., Wijayanti, L. M., & Hyun, C. C. (2020). Impact of the COVID19 pandemic on online home learning: An explorative study of primary schools in Indonesia. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(5), 4809-4818.
- Rasmitadila, R., Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90.
- Richard, H., & Haya, A. (2009). Examining student decision to adopt web 2.0 technologies: theory and empirical tests. *Journal of computing in higher education*, 21(3), 183-198.
- Sağlık Bakanlığı (2020). <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/saglik-bakani-koca-turkiyede-ilk-koronavirus-vakasinin-gorulduğunu-acikladi/1761466>.
- Solak, H. İ., Ütebay, G., & Yalçın, B. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin basılı ve dijital ortamdaki sınav başarılarının karşılaştırılması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(1), 41-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/55639/761293>
- Telli Yamamoto, G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi(online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1),25-34.
- UNICEF, (2022). www.data.unicef.org/topic/education/covid-19/
- Wang, Y., Stein, D. & Shen, S. (2021). Students' and teachers' perceived teaching presence in online courses. *Distance Education*, 42 (3).